

HSBF-NYTT

Nr 1 År 2023
Årgång 37

MEDLEMSBLAD FÖR
HELSINGBORGS
SLÄKTFORSKARE-
OCH BYGDEFÖRENING

Läs om arbetet i kolgruvorna, både i Sverige och på Svalbard

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

HSBF-NYTT

utkommer två gånger om året och är en medlemstidning för **Helsingborgs Släktforskare- och Bygdeförening**. Föreningen bildades den 22 november 1984 och är en ideell sammanslutning av släkt- och bygdeforskare i Helsingborg med omnejd. Redan första året var vi hundratalet medlemmar.

HSBF har till ändamål att främja släkt- och bygdeforskning, skapa kontakt mellan forskare, ordna sammankomster kring aktuella forskningsfrågor samt bistå föreningens medlemmar i deras forskningsarbete. Under 2022 var vi omkring 450 medlemmar.

Hösten 2006 inledde vi vårt samarbete med Helsingborgs Stadsarkiv där vi också hyr vår föreningslokal. Det har utvecklats ett samarbete som vi alla ser mycket positivt på.

Vi har i föreningen även byggt upp ett ganska omfattande person- och lokalhistoriskt material, framför allt från nordvästra Skåne.

Vi bedriver släktforskningskurser i egen regi. Kurserna äger rum i vår föreningslokal som finns på Stadsarkivet, Västra Sandgatan 7, Helsingborg.

I forskarsalen på Stadsarkivet finns många databaser för släktforskning inlagda i datorerna. Det finns också internetuppkopplingar till både Riksarkivet, ArkivDigital och Ancestry.

Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Föreningens postadress

Helsingborgs Släktforskare- och Bygdeförening
c/o Marita Lindau
Bärnstensgatan 26
253 61 Helsingborg

Faktureringsadress

Helsingborgs Släktforskare- och Bygdeförening
c/o Sonja Månsson
Erik Dahlbergs Gata 31, 254 39 Helsingborg

Besöksadress

Helsingborgs Stadsarkiv
Västra Sandgatan 7, 252 25 Helsingborg

Bankgiro: 5462-1925

Swish: 123 331 91 00

Organisationsnummer: 843003-3822

Medlemsavgift: 200 kr/år

Familjemedlem: 100 kr/år

Ansökan om medlemskap

Ring 0705 56 04 03
eller mejla Sonja Månsson på
hsbf.sahbg@gmail.com

Hemsida: www.hsbf.se

Redaktion för HSBF-NYTT

tore.bengtson@telia.com

Ansvarig utgivare av HSBF-NYTT

Inga-Lill Nilsson

Sista manusdag till HSBF-NYTT nr 2 2023 är 2023-05-01.

Omslagsbild: Gruvarbetare i Sveagruvan på Svalbard. Okänd upphovsman (Public Domain)

HSBF Styrelse

Ordförande	Inga-Lill Nilsson
Vice ordförande	Anita Larsson
Kassör	Sonja Månsson
Sekreterare	Marita Lindau
Övriga ledamöter:	Annelie Sandström Ann-Marie Westerberg Mats Hugo-Persson

Sid Innehåll

- 2 Föreningsinformation m.m.
- 3 Ordföranden har ordet
- 4 Gruvorna i nordvästra Skåne
- 8 Föredrag om gruvorna i nordvästra Skåne
- 9 Att möta släktingar från andra sidan Atlanten
- 11 Nya medlemmar 2022
- 12 Släktforska med Ancestry
- 13 Kallelse till Årsmöte 2023
- 14 Spetsbergen och Spanska Sjukan
De svåra åren 1919-1920
- 16 Engagera dig i HSBF
- 17 Soldatforskning i arkiven
- 18 Guidade vandringar på St:a Maria sjukhusområde

Medlemsavgift 2023
- 19 Kvinnohistoria Helsingborg
- 20 Arkivens dag 12 november
- 21 Vårens kurser
- 22 Program våren 2023

ÖPPETTIDER

Jourhavande släktforskare - Stadsarkivets Forskarsal.
Tisdagar 17/1 - 11/4, kl. 9.00 - 12.00

Biblioteket - Föreningslokalen i Stadsarkivet
Öppet 30 minuter före varje föredrag.

Stadsarkivet - Västra Sandgatan 7
Telefon 042-10 73 32
Måndag - fredag kl. 9.00 - 12.00

Författarna ansvarar för riktigheten i sina artiklar. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera och sätta layout på insända bidrag. Välkommen att citera ur en artikel men ange alltid källan.

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Nu går det raskt mot slutet av 2022 och vi har så smått börjat kunna leva normalt igen.

Under hösten har verkligen föreningen kommit igång och verksamheten sjuder av liv. Härligt!

Vi fick skjuta upp årets första föredrag med anledning av pandemin och under de första månaderna gick föreningen lite på sparlåga. Vi låg i startgröparna och blev så glada när pandemirestriktionerna slopades den 9 februari. HSBF kunde äntligen trycka på startknappen.

Förenings hemsida sjosattes och allt arbete med denna började landa in. Det är ju alltid lite barnsjukdomar i början av någonting nytt men idag har vi en trevlig och informativ hemsida. På denna går det bland annat att läsa årets båda nummer av HSBF-NYTT.

Glädjen över att pandemin började avta solkades raskt av Rysslands intåg i Ukraina. Vi fick en annan oro kring oss och i våra liv.

Vårens första föredrag samt vår kursverksamhet fick skjutas upp på grund av smittorisk. Lite längre fram på vårkanten började vi så smått komma igång med vår verksamhet igen. Alla var lättade men vi upplevde samtidigt att våra medlemmar var försiktiga. Vårens samtliga föredrag genomfördes och på dessa deltog fler och fler medlemmar efterhand som månaderna gick.

I mars månad höll föreningen sitt årsmöte och fick samtidigt en ny ordförande och styrelse. Det är svårt att rekrytera medlemmar som aktivt vill arbeta i föreningen och dess styrelse. Av den anledningen gjordes en stadgeändring. Stadgarna går att läsa på vår hemsida.

Jourhavande släktforskare kunde äntligen börja med sin verksamhet igen. Till en början var besökarna inte så många men efter sommaruppehållet har besöksantalet ständigt ökat och det är till stor glädje för oss.

Det kändes skönt när höstens verksamhet kom igång och flera intressanta föredrag genomfördes. Vi har bekantat oss med Ancestry, gruvorna i

nordvästra Skåne och soldatforskning och efter föredragen har det bjudits på fika. Trevliga fikastunder med mycket prat och intressanta diskussioner har det varit. Nytt för i höst är, om man så har önskat, att man kunnat få skjuts hem efter föredraget. Mer om detta går också att läsa på hemsidan.

Vårt fina bibliotek håller numera öppet vid varje föredrag. Vi vill gärna att våra medlemmar ska känna till vilken bokskatt som finns där och som går att låna hem. Det finns även en välfungerande bokbindningsmaskin som man kan låna för att binda samma de släktböcker som framställs.

Två stycken guidade vandringar har genomförts på S:ta Maria sjukhusområde. Guiden har berättat om sjukhusets historia samt historien om några kvinnor som varit inlagda på detta mentalsjukhus.

Höstens kursutbud har varit varierande. Vi har haft nybörjarkurs i släktforskning, temakurser: boupteckningar, mantals- och domboksforskning, Disgen-hjälp på plats samt DNA Painter. Äntligen var vi igång på riktigt!

Du som är intresserad av släktforskning och är pigg på att engagera dig i föreningen – hör av dig till någon i styrelsen!

Ett varmt och innerligt tack vill jag ge till alla våra medlemmar och till styrelsen som alla är aktiva, på olika sätt, så att vår förening sjuder av liv.

Till slut vill jag önska Er alla en riktigt Fröjdefull Jul och ett Gott Nytt År.

Inga-Lill

GRUVORNA I NORDVÄSTRA SKÅNE

Av Inga-Lill Nilsson

Efter att i några år forskat och skrivit om min fars släkt, som har bott och verkat i Simmelsberga Kågeröd och Skromberga Ekeby, är det lätt att konstatera att många av dem har arbetat inom gruvnäringen på olika sätt och olika länge. Några vigde hela sitt yrkesliv till gruvarbete medan de flesta ägnade några ungdomsår åt detta tunga och smutsiga arbete.

Samhällsutvecklingen i gruvorterna

Kolet har haft stor betydelse i omvandlingen från bondesamhälle till ett modernt industrisamhälle. Koleldade ångmaskiner inom industrin utvecklades snabbt. Efterfrågan på kol var stor och om kolbrist uppstod påverkades samhället. Statens Järnvägar och de nordskånska sockerbruken var stora användare av kol.

De små kyrkbyarna kom i skymundan när gruv-samhällena växte fram. Befolkningen ökade dramatiskt i gruvorterna. Den stora befolkningsökningen i början av 1900-talet förde också med sig ett uppsving av hantverkare, småindustrier och affärer av olika slag. Det mesta man behövde gick att skaffa i de växande samhällena.

Järnvägar drogs fram till de viktigaste gruvschakten. Folkrorelserna ordnade sina möteslokaler och flera Folkets Park och Folkets Hus byggdes upp. Man började också att bygga hus av tegel.

Trots dålig arbetsmiljö och stor olycksrisk ansågs arbetet i gruvorna fritt och bra jämfört med lantarbetet. Fördelarna var god lön och bättre arbetstider. En ny samhällsklass bildades, arbetarklassen.

Gruvarbetare med gruvhacka, slägga och huggmejsel.

Anställningsförmåner

Arbetarbostäder

Det var svårt att skaffa arbetskraft till kolgruvorna. För att underlätta rekryteringen lät Gruvbolaget bygga arbetarbostäder, så kallade gruvhus. För otaliga människor som under årens lopp bott i dessa hus färgas minnena av samhörighet, gemenskap, humor och hjälpsamhet. Verkligheten var dock bisiter, maten knapp, man bodde trångt och fattigdomen var aldrig långt borta. I husen fanns det allt mellan fyra till tio små lägenheter med tillhörande utedass. Lägenheterna bestod i regel av två rum och kök samt källare. Hyran var ca 4 kr/månad. Bostadsförhållanden kunde inte anses som goda. Det tillhörde ibland en trädgårdstappa och en odlingslott till varje lägenhet. Bostadsstandarden var inte densamma i de olika gruvorterna.

Pensionerade gruvarbetare eller änkor fick under bostadsbristens dagar lämna sina lägenheter och erbjöds istället ett vindsrum eller en vindslägenhet. I en del hus fanns det små änkelägenheter dit man fick flytta när mannen i familjen avlidit.

Efterhand som åren gick slog man ihop små lägenheter till större och husen blev friköpta på 1940- och 1950-talen.

Ett välbevarat gruvhus i Ekeby.

Lönekol

Lönekol delades ut i olika mängd till gifta, ungar och änkor. Lönekolet hade ofta sämre kvalitet så det var lågvärdig kol som tillhandahölls till de anställda. Kolet användes till att värma upp bostäderna.

Stenkol.

Sjukvård

Sjukvården var en annan viktig löneförmån. Alla anställda och deras familjer hade fri sjukvård. Det byggdes bland annat sjukhus som hade sin egen bolagsläkare. De vanligaste yrkessjukdomarna hos gruvarbetarna var dåliga ryggar, slitna knän, hörselskador och silikos.

Läkaren Carl Dilot kom till Bjuv 1891 och blev året därpå Höganäsbolagets läkare och han var verksam fram till 1921. Han hade ansvar för de anställda vid bland annat Hyllinge gruva.

Höganäsbolaget visade intresse för sociala frågor. Sjukhusvård fanns på sjukhuset i Bjuv. Det var byggt på 1880-talet med två runda tornavdelningar sammanbundna med en lång korridor där Dilot hade mottagning och tillsammans med en sjuksköterska ansvarade för inlagda patienter.

Pension

Pension var också en förmån. Pension utbetalades till gamla och utslitna gruvarbetare samt till deras änkor.

Det sociala livet i gruvsamhällena

I gruvorterna fanns det både tvätt- och bakstuga för de anställdas familjer. Det var ett tungt arbete att tvätta. En man kom till tvättstugan med en vattentunna och det skulle rullas dit kol och bränne till eldningen. Det fanns en stor tvättgryta där ångan, lukten av lut och doften av tvätt spred sig i området.

Affärshus och skolor byggdes för att locka till sig arbetskraft. Man handlade många gånger på ”krita” och räkningen drogs sedan av på lönen innan denna delades ut.

Bolaget anlade gator, la ner avlopps- och vattenledningar i gruvsamhällena, ombesörjde renhållning och underhåll av gatorna. De skänkte även mark till skolbyggnader. Det byggdes samlings-salar för de anställda och i dessa hölls bland annat sammankomster och festligheter. Så småningom byggdes även idrottsplatser som Bolaget stod för.

Bagaren körde runt och sålde bröd, mjölken kom med häst och vagn, bryggaren kom med svagdricka och fisk såldes från lådor på en kärra. Slaktare och Konsum fanns på nära håll.

Brödutkörning med häst och vagn 1912 i Skromberga.

Likhuset ägdes av Bolaget. Hit kom liken och där kläddes de och därefter kom släkt och vänner för att ta farväl.

Bolagets generositet underlättade kommunernas ekonomi.

En vanlig arbetsdag

Klockan fem varje morgon ljöd fabrikspipan över gruvsamhället. Den signalen var Bolagets väckarklocka och kunde höras milsvitt omkring. Klockan sex skulle alla ha passerat hissarna och därefter var

det slut med persontrafiken och hisspelet var igång.

Gruvarbetarna hade åttatimmars arbetsdag och fabriksarbetarna hade tio. Man arbetade sex dagar i veckan.

Olika yrkesgrupper i gruvorna

Nattarbetare/sprängare

Nattarbetarna byggde räls till de orter där man skulle bryta kol nästa dag. Man sprängde med dynamit och det var absolut förbjudet att spränga på dagtid. Nattarbetarna hade högre lön än övriga arbetare i gruvorna.

Pumpare

Vid 3.00 på morgonen klättrade de som var pumpare nerför stegarna i schaktet för att med en handdriven tråppump klara av läns pumpningen till klockan 6.00 då kolhuggarna kom.

Kolhuggare

Orterna (gångarna) kunde vara så låga som 40-50 cm. Huggarna fick arbeta liggande och i bästa fall knästående. Kolhuggarnas knän utsattes för stor belastning. Genom trycket, av att ligga på knä, och vattnet i gruvgångarna uppstod inflammationer och bölder. Så småningom bildades "sulor" på knäna som liknade tjocka trampdynor. Många kolhuggare tvingades övergå till annat arbete då knäna inte längre höll.

Vattentillrinningen och den dåliga luften var deras fiende nummer ett. Trots att vatten pumpades bort trängde det genom kläderna och in på kroppen och efter någon timme var de alldeles genomblöta.

Luftfuktigheten kunde mätas upp till 90% och temperaturen var ungefär + 10° året om.

Det var ibland så lite syre att ljus och lampor inte kunde brinna. Vid kraftiga lågtryck var det omöjligt att få ner luft i gruvorna.

Det var totalt rökförbud.

Under jord fanns det inga toaletter utan gruvarbetarna fick göra sina behov där det bäst lämpade sig. Den dåliga luften gjorde att den illaluktande odören spred sig i gruvgångarna.

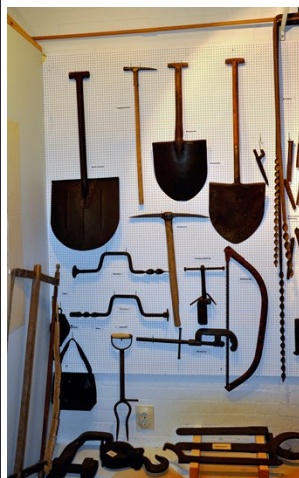
Först fram på 1930-talet förbättrades de sanitära

förhållandena och det placerades ut plåtkärl med sits och lock. Toalettbesöken orsakade då inte längre samma olägenhet.

När kolhuggarna kom till sitt skift på morgonen fick de lägga ifrån sig sina matpaket. Då det sedan var dags att hämta dem, för att hålla frukost, kunde det hända att den medhavda maten var uppäten av möss och råttor som det fanns stora mängder av nere i gruvorna. Djuren kunde bli mycket närstående och till och med tama.

I regel hade arbetarna en flaska mjölk eller en kanna kaffe med sig för att dricka till de medhavda smörgåsarna. Dessa fick ätas på de ställen där de just då befann sig och några bestämda mattider fanns inte. Vatten fanns det gott om men järn och mangan gjorde att det inte smakade så bra.

Verktyg – Kol och lera bröts loss med hjälp av kolhacka, skyffel, slägga, kil och spett. Arbetarna hade även en liten pall och tack vare denna fick kolhuggaren en bättre arbetsställning.

Kläder – I regel hade arbetarna en avlagd skjorta närmast kroppen samt yllekalsonger och utanpå detta en gammal "yllegensare". För att skydda sig mot väta användes oljekläder som ytterplagg men det var inte tillräckligt utan de blev ändå våta in på bara kroppen. Oljestället var gjort av bomull eller linne som doppats eller målats med linolja för att hålla vätan ute. Oljestället användes endast i nödfall för det var svårt att röra sig i dem.

Mössan var ett kapitel för sig, i denna skulle lampan hänga. Avlagda infanterimössor var mycket lämpliga att använda.

Till en början fanns inte gummistövlar utan gruvarbetarna använde träskor och trätofflor, dessa kunde vara skodda med plåt.

Torkbodar – I dessa bytte man om. Här fick både underjords- och ovanjordskläder samsas om utrymmena. De var uppförda av trä och i två våningar med ombytesrum överst och badrum nederst.

Kläderna som använts nere i gruvan var våta och fick hängas i ett särskilt torkrum med hög värme. När gruvkläderna kommit av var det dags att bada lera av sig i ett stort cementbadkar som rymde ca tusen liter uppvärmt vatten. I denna bassäng/badkar skulle i en följd, utan byte av vatten, flera hundra arbetare bada gruvdyngan av sig. Att komma sist var inte trevligt. Vattnet var smutsigt och förorenat. Dessa bad spred smittsamma sjukdomar där eksem och bölder var vanligast.

Kläderna var inte alltid torra när det var dags att ta på dem till nästa skift. De kunde vara stela och styva av all lera och smuts. Arbetarna fick slå dem i stolpar och väggar för att kunna ta på dem.

Här i torkbodarna, precis som nere i gruvan, trivdes råttor och möss. Råttplågan utökades här med kackerlackor, vägglöss, loppor och i vissa perioder även klädlöss.

Arbetet som kolhuggare var hårt men det gav status och relativt hög lön.

Gruppfoto i duschrummet innan tvagningen.

Dragare

Som 14–15 åring kunde man få anställning i gruvorna. Att arbeta som dragare var första jobbet för en nybörjare. Man blev ”karl” och snuset hamnade under överläppen. När det var dags att börja för-

sörja sig var valet av yrke inte så svårt. Valet stod mellan att bli bonddräng, gruv- eller fabriksarbetare och sista utvägen var att ta värvning som husar.

Det var ett tufft arbete att vara dragare för det var lågt till tak och väldigt slitsamt. Knogarna slets sönder och alla kotorna på ryggraden fick stora sår beroende på att de skrapade ryggarna mot taket. Detta var ett av de värsta arbetena i gruvan.

Dragarna var pojkar som hade som uppgift att transportera ut de lastade vagnarna till schakten och därefter dra tillbaka tomvagnarna till brytställena.

Först arbetade man ett par år som dragare innan man avancerade till kolhuggare.

Lejhuggare

Lejhuggare var den grupp som var dragare men fick rycka in som kolhuggare då någon vakans uppstod.

Gamsare

Gamsarna arbetade ovan jord och deras uppgift var att från hissen transportera bort alla de vagnar som kom upp med kol och lera. De tog vagnarna till tappningsställena.

Unga pojkar hade sedan till uppgift att rensa rent tomvagnarna. Vid tippning av lera och kol kunde en del ha fastnat i vagnarna och detta skulle rensas bort.

Gamsarna återförde sedan de rensade tomvagnarna till hissen.

”Lådepåg”

På eftermiddagsskiftet körde lådepågarna undan överflödiga tomvagnar till särskilda spår nere i gruvan.

Linbanearbetare

Dessa skötte underhåll och nyanläggning av räls och linbanor.

Ingenjören

Ingenjören var platschef. Under honom arbetade överfogden, kassören, bokhållaren och övermaskinisten.

Gruvfogde

Gruvfogden var förman vid en större gruva. Fog-

den bestämde bland annat om dagsarbetstiden nere i gruvan skulle kortas på grund av alldeles för svåra arbetsförhållanden.

Gruvsmed

Smedens arbete var att hålla gruvarbetarnas verktyg i användbart skick. Samtliga arbetare hade sitt anställningsnummer och detta var inmejslat i alla deras verktyg.

Smeden hade unga pojkar, släggpojkar, som hantlangare. Hantlangarnas uppgift var att samla in de verktyg som kom upp med ”kollasten” och ta dem till smeden. När verktygen var vidgjorda skulle de tillbaka till gruvan och till rätt arbetare.

Tegelbruksarbetare

En stor del av alla anställda var fabriksarbetare. Arbetet inne på fabrikerna passade även för kvinnor.

Ovanjordsarbetare

Det fanns många olika yrkesgrupper som arbetade

ovan jord. Det sägs att endast 10% av arbetarna arbetade nere i gruvorna.

Många var fabriksarbetare vid tegel- och rörtillverkningen. Lastbilar skulle lastas med lera både i ur och skur. Det fanns chaufförer till lastbilar och till andra transportfordon vid gruvorna.

Det sanitära var inte mycket bättre för dessa arbetare än för dem som arbetade nere i gruvan.

Ovanjordsarbetarna arbetade tio timmar om dagen.

Eldare, gruvsnickare, maskinist, elektriker, diversearbetare m.m.

Detta var några andra yrkesgrupper som behövdes för att allt gruvarbete skulle fungera både under och ovan jord.

Lite mer gruvhistoria bjuder vi på i nästa nummer av HSBF-NYTT.

GRUVORNA I NORDVÄSTRA SKÅNE

Föredrag av Lars Dahlbom

Text Sonja Månsson, Foto Birger Nilsson

Den 25 oktober kom Lars Dahlbom till föreningen och höll ett mycket uppskattat föredrag om gruvorna i nordvästra Skåne. Lars Dahlbom är medlem i Stawfordska Sällskapet som är en historikgrupp för Höganäs AB. Lars Dahlbom berättade om gruvorna som finns i Höganäs, Nyvång, Bjuv, Billesholm, Skromberga m.fl. platser i Skåne.

Det har bildats kol under 200 miljoner år. I gruvorna hittar man fotavtryck efter dinosaurier och även efter växter som fanns på den tiden då det var stäpp i Skåne.

Det var industrialiseringen som kom under senare delen av 1700-talet som gjorde att efterfrågan på kol ökade.

I Höganäs började man bryta kol 100 år innan de andra gruvorna. Erik Ruuth sägs ha grundat Höganäsbolaget, men i verkligheten är det Carl Bagge

som är grundaren.

Thomas Stawford, en mångsidig tekniker, specialist på kolbrytning, kom från Storbritannien. Han blev den förste ”directuren” på Höganäsbolaget. Thomas Stawford har efter-

lämnat utförliga dagböcker från åren 1795-1831, som utgör en viktig källa för den historiska forskningen.

Först använde man sig av vindkraften för att ta upp kolen, sedan kom ångmaskinen i början på 1900-talet.

En gruvarbetare började arbeta vid 4-tiden på morgonen, åkte ner i schakten, därefter blev man körd, eller cyklade till gruvschakten ca 2 km under jorden. För att skydda sig från skadliga gaser använde man sig av gaslampa. Om den slocknade var luften så dålig att de fick ge sig av från gruvschaktet. Arbetetsdagen var ca 9 timmar.

ATT MÖTA SLÄKTINGAR FRÅN ANDRA SIDAN ATLANTEN

Av Inga-Lill Nilsson

Efter att i några år forskat, samlat fakta och skrivit en bok om min gamlamormor var det dags att börja upptäcka och lära mig mer om min fars morfar, Per Pålsson. Per föddes 1857 på Jordkull vid Halmstad by och här växte han upp som åboston. När han gifte sig med sin Petronella flyttade de till Simmelsberga som endast låg någon kilometer bort. Paret bodde sedan tre år i Skromberga Ekeby innan de återvände och var tillbaka på sin nybyggda gård i Simmelsberga. Sitt yrkesverksamma liv ägnade han åt gruvarbete i Skromberga gruva.

Hisshjul som drev hissarna i schakten.

Per och Petronella fick tio barn där ett av dem dog endast 14 dagar gammal. De övriga nio barnen levde tills de blev i 70-80 års åldern.

Efter att ha följt Per och Petronellas liv var det dags att undersöka hur de nio barnens liv gestaltat sig. Sju av barnen bildade familj här i Sverige och stannade kvar i nordvästra Skåne medan två av dem begav sig västerut, Arthur till Canada och Ada till Chicago.

Jag hittade lätt Arthur i Canada. Han hade varit i Sverige och hälsat på och jag hade till och med träffat honom vid två tillfällen. Att hitta Ada Pålsson var värre. Det gick inte att finna henne i Ancestry. Jag gav upp och lät sökandet vila något år.

Några år senare fortsatte jag mitt letande efter Ada. I Per Pålssons bouppteckning fick jag reda på att Adas efternamn som gift var Ekström. Ada Ek-

ström fann jag sedan i någons släkträd via Ancestry. Jag skrev ett mejl och äntligen fick jag napp, jag hade funnit en släkting till Adas avlidne make. Han vidarebefordrade min önskan om en kontakt med Adas barnbarn Randy. Jag hade funnit en nästkusin. Randys mamma Carol, är Adas yngsta dotter. Hon lever fortfarande men är dement och bor på ett hem i Tennessee.

Kontakten med Randy var etablerad och vi fick genast en god kontakt. Vi är båda väldigt intresserade av vår gemensamma släkthistoria. En livlig och vänskaplig mejlkonversation har utvecklats mellan Chicago och Sverige. Efter ca ett års mejlväxling började Randy planera ett Sverigebesök. Allt var planerat och klart men på grund av covid fick besöket skjutas upp.

Det var mycket planeringsarbete inför besöket. Hur skulle dagarna läggas upp? Hur kunde dagarna bli minnesvärda för honom? Tankarna gick på högvarv innan planerna började ta form.

Dag 1

Den 23 maj 2022 landade Randy på Kastrup och tog sig med tåg till Helsingborg. Han checkade in på Hotell V.

Med lite pirr i magen hämtade jag honom vid hotellet första kvällen. Vi bjöd på middag hemma i familjen och lärde så smått att känna varandra. En lättsam stämning infann sig direkt och vi delade många berättelser, minnen och släkthistorier med varandra.

Dag 2

Nästa dag hämtade vi upp Randy vid 10-tiden. Dagen ägnades åt att vandra i Adas svenska fotspår. Jag hade gjort ett litet häfte på engelska och detta innehöll bilder med lite text på samtliga platser där Ada bott och verkat under sina år i Sverige.

Ada Beata Pålsson

Born in Skromberga Ekeby Sweden

9 February 1894

Vi började vår tur med att åka till Skromberga för att besöka de gamla gruvhusen. I ett av dessa är Ada född. Två av de gamla husen är i princip intakta och ägs av Ann-Margreth Wendt. Ann-Margreth tog emot oss och berättade mycket om husen och dess historia.

Ett bevarat gruvhus i Skromberga. Dörren är intakt från svunna gruvtider.

För att överraska Randy hade jag även bjudit in ytterligare en nästkusin till honom, Tommy Thu-vesson. Helsingborgs Dagblad var intresserade av vårt Amerikabesök så även de kom dit och gjorde ett trevligt reportage som kom i tidningen någon dag senare.

Färden gick sedan vidare till Ekeby kyrka där Ada blivit döpt. Vid lunchen som vi intog på Ekeby möbelaffärs restaurang var ytterligare en nästkusin inbjuden för att överraska. Glada och trevliga släktsamtal ägde rum med allas vår lite ringrostiga skolengelska.

Familjegården i Simmelsberga blev nästa stopp och verkligt glädjande var att nästkusinerna ville följa med dit på vår fortsatta tur. Här stod vi nu fyra stycken nästkusiner på familjen Pålssons lilla gård. På denna mark hade våra släktingar, två generationer tillbaka, växt upp och levt fram till att det var dags för dem att lämna föräldrahemmet för att börja tjäna piga, dräng eller bli gruvarbetare. Det kändes lite magiskt.

Simmelsberga

Vi gjorde även ett kort stopp vid Simmelsberga gamla skola där syskonen Pålsson gått.

Kågeröds kyrka har haft en stor betydelse för familjen Pålsson. Vi besökte kyrkan där många i familjen blivit döpta, konfirmerade, gifta eller begravda. Här vid kyrkan blev det "Hejdå" till nästkusinerna och vi andra for vidare i Adas fotspår.

Kågeröds kyrka.

Redan som 14-åring lämnade Ada föräldrahemmet, innan hon blev konfirmerad, och flyttade till Hyllinge. Här arbetade hon som piga och blev också konfirmerad i Västra Broby kyrka. Ada arbetade som piga några år i Västra Broby Hyllinge, Bosarp Strövelstorp, Stensminne Kattarp och på Brohuset Wemmentorp Strövelstorp. Vi besökte samtliga dessa gårdar. När Ada var 20 år begav hon sig iväg till Chicago, till föräldrarnas stora sorg. Hon återvände aldrig till Sverige och föräldrarna fick aldrig träffa sin dotter igen.

Under vår dag i Adas fotspår besökte vi samtliga platser där Ada bott och arbetat under sina 20 svenska år.

Vi avslutade kvällen med middag på båten Aurora som går mellan Helsingborg och Helsingör.

Dag 3

Denna dag ägnades åt att guida Randy i Helsingborg. Vi besökte både Sofiero och Fredriksdal.

Åkturen gick även runt i staden för att visa var Hulda, min farmor och Adas syster bott. Vi besökte även lite olika stadsdelar där andra släktingar har

Randy vid Sofiero.

bott. Dagen avslutades med en väffelfika i Pålsjöskog där ytterligare två nästkusiner dök upp. Fler spännande släktsamtal stod på agendan.

Kvällen avslutade vi med middag på Roy's fiskrestaurang.

Dag 4

Vi gjorde ett besök i grannlandet Danmark. Naturligtvis promenerade vi till Kronborg och strosade runt där både inom- och utomhus. Randy var väldigt fascinerad över att det finns slott i Danmark och Sverige. Det finns det inte "over there". Naturligtvis blev det sedan smörrebröd på en dansk krog.

Väl tillbaka i Sverige igen var det dags att ta adjö av varandra. Randys resa till Sverige var till ända och fyra intensiva dagar tillsammans var slut. Vi tog farväl av en nästkusin som även blivit en riktigt god vän till både mig och min man Birger.

Idag har vi flitig kontakt både via Facebook och mejl.

NYA MEDLEMMAR 2022

Lena Asp
Britt-Marie Bengtsson
Kerstin Bengtsson
Åsa Bengtsson
Glenn Björklund
Birgitta Bohlin
Ingrid Borgkvist
Roland Classon
Lisbet Ek

Eva Eriksson
Lena Falkenberg
Ulf Herrström
Margret Johansson
Jan-Erik Jönsson
Pia Karlsson
Bo Knutsson
Marie-Louise Larsson
Mats Larsson

Ragnar Löfdal
Ingalill Nilsson
Carina Norling
Bertil Nygren
Manuela Olsson
Jennie Rahm
Karin Roslund
Benny Ränslöv
Christina Sjögren

Bengt Skoog
AnneMarie Thunström
Gunnel Trawén
Christian Törnqvist
Christer Waldt
Carina Wehlin

SLÄKTFORSKA MED ANCESTRY

Föredrag av Lena Ringbrant Ekelund
Text Marita Lindau, Foto Birger Nilsson

Den 13 september höll Lena Ringbrant Ekelund, expert på emigration/immigration, föredrag om att släktforska med Ancestry. Världens största databas för släktforskning med 19 miljarder uppgifter ur historiska dokument samt 60 miljoner släkträd.

Hos Ancestry finns bland annat källor och dokument om folkräkningar/röstlängder, födda, vigda, döda, militära handlingar, immigration/resor, skatter, kriminalitet, mark och testamente. När man söker i databasen ska stavningen anpassas till engelskan, det vill säga inga å, ä och ö. Man ska också vara uppmärksam på att förnamn ofta har ändrats, Carl har till exempel blivit Charles eller Chas, Eljona har blivit Ella och Ola - Ole. Även ursprungslandet kan vara fel, Sverige har blivit Schweiz. Dessa fel beror bland annat på att avskriften är gjorda av engelsktalande. Hittar man något fel då kan/ska man ändra detta.

Folkräkning US Census finns från 1850 till 1950. Tyvärr har 1890 års uppgifter brunnit upp. Detta gäller hela landet.

Passagerar- och besättningslistor för inresande kan innehålla mycket information. De kan vara på två sidor och det kan finnas bilder på fartyget. Detta gäller 1900-talets listor, äldre listor saknar ofta något av värde. Även passansökningar kan innehålla information + foto. Under åren 1795 - 1925 har 31 172 personer angett Sverige som födelse-land.

Mönstringskortet är en annan bra källa. Under första världskriget finns 67 000 personer från Sverige registrerade. Under andra världskriget är motsvarande siffra 74 000 personer.

Bland de svenskar som emigrerade till USA gick 25 procent med i en svensk kyrka. Dessa finns registrerade hos SAKA, det svensk/amerikanska kyrkoarkivet. Även här kan man hitta information.

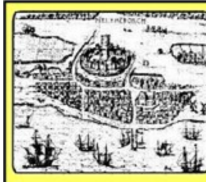
I databasen finns det en hel del om dödsfall, begravningar, runor och kyrkogårdar. Vill man ha abonnemang på Find a Grave (berättelse om personen) kostar det 60 US dollar per år.

Ancestry är en stor databas med massor av information. Inte alltid så lätt att hitta rätt. Därför får man använda sin fantasi och inte vara rädd för att testa olika söksätt.

Vill man släktforska med Ancestry då kan man göra det på Stadsarkivet. Databasen finns numera installerad i Forskarsalens datorer.

Är man intresserad av Lenas bildspel från föreläsningen då kan man kontakta henne på lena.ringbrant@telia.com

Vi tackar Lena för den intressanta och lärorika föreläsningen.

HSBF
HELSINGBORGS SLÄKTFORSKARE-
OCH BYGDEFÖRENING

Kallelse till årsmöte 2023-03-28

Helsingborgs Släktforskare- och Bygdeförening

Kl. 18.30 i Stadsarkivets stora sal

Dagordning

1. Årsmötets öppnande
2. Val av funktionärer för årsmötet
 - a. Ordförande
 - b. Sekreterare
 - c. 2 st protokolljusterare tillika rösträknare
3. Röstlängd för närvarande medlemmar
4. Godkännande av kallelsen
5. Fastställande av dagordningen
6. Förslag och framställningar från styrelsen
7. Verksamhetsberättelse 2022
8. Räkenskaper för 2022
9. Revisionsberättelse och fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
10. Fastställande av budget för innevarande år
11. Medlemsavgiften för 2023
12. Fastställande av antalet styrelseledamöter
13. Val av ordförande för 1 år
14. Val av styrelseledamöter på 2 år
15. Val av 2 revisorer och 1 suppleant
16. Val av 2 ledamöter i valberedningen
17. Behandling av inkomna motioner
18. Övriga frågor
19. Årsmötets avslutande

SPETSBERGEN OCH SPANSKA SJUKAN

DET SVÅRA ÅRET 1919-1920

Av Britt Kvist

Farfar arbetade i kolgruvan på Spetsbergen när farmor och barnen där hemma drabbades av spanska sjukan. Ack, vilken svår tid! Ett drygt år.

Min farfar Karl Nilsson var då 39 år och farmor Emma Nilsson 38 och sju barn mellan 1 och snart 15 år. Min pappa var ett av dem och då 10 år.

Hur farmor och farfar träffades vet jag inte, men de gifte sig i Kvistofta kyrka (farmors hemförsamling) 1903. De bosatte sig i

Glumslöv och första barnet Carla föddes där och farfar var tegelarbetare på Sundviks tegelbruk och senare i Rya. Men hans huvudsakliga arbete var på Kopparverket i Helsingborg till pensionen. De flyttade efter Carlas födsel till Katslösa, några km norr om Glumslöv, till ett hus längs Landskronavägen. Där föddes de andra barnen.

Farfar cyklade till arbetet eller gick (vintertid). Farmor Emma var hemmafru, vilket var ett stort arbete. Uppfostrade 7 barn, hade hand om hushållet, grönsaksodling, bär och frukt, höns, en ko och en gris i det lilla stallet.

Tiden gick och barnen växte. En dag fick farfar på Kopparverket höra att om några av de anställda ville arbeta en period i gruvorna på Spetsbergen (den största av öarna på Svalbard), så kunde de få göra det. Farfar pratade med farmor och med hennes tveksamma acceptans (enligt Carlas dotter) blev det bestämt att farfar skulle ta det tillfället. Man skulle tjäna bra, mycket bättre än på Kopparverket. Någon förmögenhet har jag aldrig hört talas om, men Carlas dotter vet att huset i Katslösa, som var högt belånat, blev friköpt med den intjänade lönen från arbetet i gruvorna på Spetsbergen.

Sverige ägde Sveagruvan på Spetsbergen mellan 1917 och 1925. En del av vår arbetarhistoria. Den

svenska kolbrytningen pågick under dessa år fram tills gruvan brann ner 1925. Det var inte bara kol som utvanns, utan även mineraler som användes för produktionen på Kopparverket. Gruvan såldes till Norge 1934 och norrmännen fortsatte kolbrytningen. Carlas dotter, min kusin, tror sig veta att Kopparverket, som ju hade egen hamn och kanske egna fartyg (?), med all säkerhet tog med sig farfar till Spetsbergen. Transporter till och från Spetsbergen gick med båt i båda riktningarna. Tala om långresa!

Farmor var ensam med alla 7 barnen och så tillkom ännu ett problem. Det var att familjen hemma i Katslösa drabbades av spanska sjukan. Det är ju nu ca 100 år sen den pandemin härjade i landet.

Om detta svåra år har vi inte vetat mycket. Varken Karls och Emmas barn eller vi, deras barnbarn. Jag kan inte minnas samtal eller frågor om denna tid i hemmet med alla de sjuka eller om farfars vardagsliv på Spetsbergen. Det fanns ju så många tillfällen vid alla kalas och andra träffar som vi så ofta hade hemma hos farmor och farfar. Troligtvis var det så förr, att svårigheter ville man helst glömma. Man ville hellre se framåt. Sen vill de nog bespara sina barn och barnbarn om svårigheterna efteråt och därför blev ingenting mera sagt. Därför kan vi barnbarn bara gissa oss till hur det var hemma i Katslösa och vad Carlas dotter fått veta. Carla, som var den enda som inte blev sjuk, fick ansvara för hela familjen och agera både mor och far, vara djurskötare, trädgårdsmästare, inhandlare av förnödenheter till både familjen och djuren, laga mat och framför allt vara sjuksköterska åt alla de sjuka i spanska sjukan. Dessutom tvätta, städa och bädda allas sängar. Vilket ansvar för en 15-åring! Hon är värd all beundran!

Året 1919-1920 gick. Farfar blev inte sjuk. Spanska sjukan fanns inte på Spetsbergen. Och tack och lov, hemma i Katslösa överlevde alla. Ett under när man vet att så många dog.

När året var till ända och farmor fått veta att farfar skulle komma hem, såg Carla honom komma gående från Helsingborg. Och man kan för sitt inre se henne ropa: "Det är ju far som kommer hem!" och sen springa honom till mötes efter ett år av saknad! Och vilket år! Nu var far hemma igen och säkert kunde hon känna en stor lättnad att inte ha så stort ansvar längre och en stor glädje och tacksamhet över att mor och alla syskonen klarat sig igenom spanska sjukan.

Och så fortsatte livet och farfar fortsatte att arbeta på Kopperverket till pensionen vid 67 års ålder.

Men hur var då livet till vardags på Spetsbergen? Det har jag alltid undrat. Jag började forska lite för något år sen ifall det fanns något att läsa om Sveagruvan. Till min lycka fann jag på "Google" att det fanns en bok "Sveagruvan på Spetsbergen" utgiven 1979 av Resar-Herman Jakobsson och Roger Kellerman. Under sju år intervjuade Jakobsson och spelade in intervjuer av gruvarbetare som fortfarande levde (inte många) eller anhöriga till dem som visste att berätta. Kellerman sorterade kartongvis med inspelade intervjuer under ett år innan han kunde börja skriva boken. Boken hittade jag på Bokbörsen. Nu fick jag äntligen läsa om vilket hårt liv gruvarbetarna hade.

Arbetare i gruvan.

Gruvorna hade bara en meters höjd från golv till tak. Arbetet fick göras krypande eller liggande på knä eller sittande på huk. Karbidlampor för att se i mörkret. Man borrar och hackade och skyfflade upp kolen på vagnar som sen skulle skjutas ut ur gruvan manuellt eller med draghäst. Sen ut till koltippen till kollagret, transport med linbana. För allt arbete behövdes räls, ånglokomotiv, ångkran för lastning av kolen, automatiskt linspel, lastningsan-

ordningen (som hade en kapacitet på 2500 ton kol per dygn). Sedan vidare färd med fartyg. Sjöfarten var mest koncentrerad till sommaren p.g.a. isen.

Braganza vid iskanten.

När arbetarna kom med båten, t.ex. "Braganza", från Tromsö, till Spetsbergen, fick de gå till fots 5 mil till Sveagruvan. Både torr is att gå på, men ibland i snöslask på isen. Någon gång kunde de bli hämtade med hundspann och kälke. Det fanns ett rastställe vid Blåhaken och så fortsatte man nästa dag. Braganza fick ibland stånga sig fram genom drivisen i Ishavet och ibland var det packis och båten kunde frysa fast och man fick vänta tills isen kunde röra sig så att färden kunde fortsätta.

Kylan, 37 minusgrader, men ibland 0-gradigt och ofta minus 22 grader. Arbetarna sov i baracker och på morgonen fick de borsta bort rimfrosten från filtarna. De hade kamin, men mitt i natten eldade ingen. Tvättvatten hade de i ett väggfast handfat med smältsnö. Ibland blev de översnöade i snöstormar. Fick då grävas fram av arbetare från andra baracker som kunnat ta sig ut.

Det var ett helt samhälle där med olika yrkeskategorier förutom kolgruvearbetarna och arbetsledningen med olika befattningar: bergsingenjörer, geologer, teknologer och radiotelegrafister, tunnelsprängare, smeder, maskinister, byggnadssnickare, elektriker, grovarbetare, målare, jägare, djurskötare, hundskötare, slaktare, kokerskor och städerskor. Och livsviktigt var att en läkare fanns i sjukstugan. En gång, innan läkaren fått all utrustning till sig, blev en gruvarbetare akut sjuk i halsont och svimmade av. Operation var nödvändig och inget bedövningsmedel hade kommit. Kamraterna fick hålla hans ben och armar och läkaren opererade. Men vilken panik och smärta. Det gick bra ändå, och efter en vecka liggande i sjukstugan

kunde han arbeta igen. Helt otroligt.

Man jagade ren, ripa och fiskade. Man hade stall för några hästar, kor för mjölk, grisar för kött och höns för ägg och kött. Potatisen frös ibland, tinades upp och koktes. Smakade inte som vanligt, men gick att äta. Salt kött och fisk, men också färskt eller fruset, upptinat kött eller fisk tillagades.

Man fick se upp för isbjörnar. Det hände incidenter. Några blev skjutna i sista stund.

Man arbetade i 10-12 timmar, senare 8 timmar om dagen, extra tid vid behov. Det hände incidenter i gruvorna också. Ibland när det nästan var färdigutgrävt i en ort, kunde det börja knaka i taket och man fick då skynda sig att plocka med sig de flesta stämparna som höll taket uppe och sen rusa ut ur gruvan.

På lördagskvällen var det utdelning av brännvinsransoner, mat gemensamt i matsalen, sen till samlingslokalen för filmvisning, dans (inte många kvinnor att dansa med, de var i minoritet i gruv-

samhället), maskerad ibland, och teater. Några spelade dragspel, gitarr och basfiol.

Ibland blev det ovänskap och slagsmål, men mestadels god vänskap och sammanhållning.

Man firade jul och midsommar så gott det gick. Då kunde hemlängtan sätta in. En del arbetare led svårt av mörkret uppe i norr. Solen visade sig inte alls under fyra månader om året. En del blev nedstämda och deprimerade, men det gick ändå. Ibland såg de det vackra gröna norrskenet i alla fall.

Det hände att några kom tillbaka för ett nytt arbetsår. Det var nog yngre personer. Man fick ha fyllt 18 för att få arbeta i gruvorna. Men farfar nöjde sig med ett år. Han var ju 40 år när han reste hem.

Och jag är mycket glad att genom boken "Sveagruvan på Spetsbergen", fått en bra inblick i hur farfar kunde ha haft det till vardags. Även om han inte var en av dem som intervjuats, så har han ändå haft ungefär samma upplevelser som dessa.

Engagera dig i HSBF – vi behöver dig!

Helsingborgs Släktforskare- och Bygdeförening strävar efter att utvecklas framåt för att kunna möta våra medlemmars nyfikenhet på släktforskning och alla möjligheter som finns kring detta.

I takt med att föreningen växer och utvecklas behöver vi fler medhjälpare både i styrelsearbetet och som kursledare.

I styrelsen är vi ett glatt gäng med högt i tak. Vi har utvecklande diskussioner och ett stort engagemang för vårt gemensamma intresse – släktforskning.

Genom att engagera dig kommer du att knyta många trevliga sociala kontakter och dina kompetenser kommer väl till rätta i HSBF.

Välkommen till oss!!

Styrelsen, gm
Inga-Lill Nilsson, ordförande
inga-lill.nilsson.hbg@hotmail.se
072 – 521 44 80

SOLDATFORSKNING I ARKIVEN

Föredrag av Göran Larsson
Av Inga-Lill Nilsson, Foto Birger Nilsson

Göran är historiker och arkivarie. Han har arbetat på Landsarkivet i Lund och varit chef för Malmö museum. Med denna breda kunskap tog han med oss på en resa in i de skånska soldaternas värld och hur vi finner dem i arkiven.

Militära handlingar finns arkiverade på Krigsarkivet, Länsstyrelsearkivet och i kyrkoarkiven. På Krigsarkivet förvaras handlingar för hela landet.

Skåne är det landskap i Sverige som har haft flest militärförläggningar. Det har funnits arméregementen såsom kavalleri, infanteri och artilleri. Marin- och flygregementen kom senare i modern tid, marinen kom 1925 och flyget 1940.

Vi fick följa försvarets utveckling i Sverige som började 1526 med knektarna på Malmö slott.

Under den danska tiden, 1614-1658, fanns det elva kompanier i Skåne och Blekinge. Denna dokumentation finns i de danska arkiven.

Under 1700-talet fanns det värvade garnisonsförband i Skåne. Vervade regementen var dyra, soldaterna var anställda och skulle ha lön. Soldaterna bodde, ibland tillsammans med sina familjer, hemma hos borgarna i städerna där de var placerade. De bodde väldigt enkelt.

Det var svårt att hitta soldater i Sverige så man införde det "Militära indelningsverket" 1680 och använde det fram till 1901.

- De militära befälen fick, utifrån sin grad, ett boställe som lön.

- Rusttjänst, rusthållare skulle skaffa och underhålla en ryttare med häst och utrustning. För detta blev han skattebefriad.
- Knekt- och båtsmanhållet, ett antal gårdar bildade en rote och de skulle hålla och utrusta en soldat eller båtsman. För det fick han ett torp med jord, utsäde, ved m.m.

En viktig bok för soldatforskning – "Statistiskt sammandrag av svenska indelningsverket" av Carl Grill.

I de skånska dragon- och husarregementena satt soldaterna till häst medan fotsoldaterna tjänstgjorde på infanteriregementena.

Vi fick ta del av hur uniformerna såg ut på den här tiden samt hur man på dessa kunde se var de var placerade.

Generalmönstring

Vart tredje år samlades Skånes samtliga soldater på den stora övningsorten Ljungbyhed. Bland annat delades soldatnamn ut vid detta tillfälle. Det fanns alldeles för många Nilsson, Persson osv.

Göran berättade vilken information som går att finna i generalmönsterrullorna.

Att få pension, gratial, var inte självklart. Detta skulle man ha förtjänat genom att man skött sig och varit en god soldat.

Allmän värnplikt infördes i Sverige med anledning av att man behövde fler soldater. Detta utvecklades över tid i landet och tog sin början från början av 1800-talet. 1901 stod det klart att samtliga män födda 1881 och senare skulle mönstra och som en konsekvens av detta började det byggas kaserner.

Vi tackar Göran för en mycket intressant kväll som har skapat en nyfikenhet på de militära arkiven och vad som går att finna i dessa.

Är man intresserad av att ta del av Görans material från föreläsningen skicka ett mejl till hsbf.sahbg@gmail.com

GUIDADE VANDRINGAR PÅ S:TA MARIA SJUKHUSOMRÅDE

Av Sonja Månsson

Lördagarna den 24 september och den 1 oktober guidade Mia Finné oss runt på S:ta Maria sjukhusområde. Hon berättade historierna om några kvinnoöden. Kvinnor som var inlagda på mentalsjukhuset S:ta Maria under 1930-1940.

1927 stod S:ta Maria sjukhus färdigt och var då Sveriges tredje största sjukhus. Behandlingsmetoderna var långbad, morfin, sömnmedel, tvångströjor och bältning. Dessa metoder var inte ovanliga på 1920-talet. Även elchocker och lobotomi utfördes. Många av kvinnorna som skrevs in, gjorde det på egen begäran.

Vårdavdelningarna var uppdelade i olika grupper. Vårdavdelning kvinnliga för lugna patienter, halv- oroliga patienter, oroliga patienter och öppen-dörr paviljong. Samma indelning för män.

Det fanns festsal, kyrka, idrottsplatser, personalbostäder. Alltså som en liten stad för sig själv. Allt var inhägnat och med vaktstugor där man måste anmäla sig för att komma in på området.

På 1990-talet avvecklades sjukhuset. Samtidigt med avvecklingen bytte området namn till Maria Park och byggnaderna innehåller nu bostäder, kontorslokaler och ett antal skolor.

Ett par exempel på kvinnoödena beskrivs enligt sjukjournalerna:

Fröken Magnhild

Fröken Magnhild skrevs in 1931. Hon hade som ung börjat höra röster men senare i livet slutade hon prata och retades upp till den grad att hon blev våldsam. Då låstes hon in i ett rum med galler i tre år, till dess att hon skrevs in på S:ta Maria. Hon anlände i mycket dåligt skick.

Fröken Hildur

Fröken Hildur kommer till S:ta Maria 1938. Hon är begåvad, har examen som småskolelärarinna men lider av en grov och misskött diabetes. Patienten har tillbringat största delen av sitt liv i hemmet utan sysselsättning. Hon placeras på S:ta Maria eftersom hon har blivit ”plågsam för omgivningen” och inte kan vårdas hemma.

Medlemsavgiften 2023

bankgirot		INBETALNING/GIRERING AVI	
Medlemsavgift för år 20		Nu är det dags att betala medlemsavgiften för 2023.	
Medlem	200:-	200 kr för medlem och 100 kr för familjemedlem.	
Familjemedlem	100:-	Betala på bankgiro 5462-1925 eller Swish 123 331 91 00.	
		Betala senast 31 januari 2023.	
Betallingsvärdare (namn och postadress)		Betallingsmottagare (endast namn)	
Glöm inte att ange ditt namn.		Helsingborgs Släktforskar- och Bygdeförening	
Till betopp kronor		Till bankgirot (fylls alltid)	
		5462-1925	
		54621925 #45#	

OBS! Inbetalningskort kommer inte att skickas ut!

KVINNOHISTORIA HELSINGBORG

Mia Finné vill ge kvinnor den plats de förtjänar i historien.

Av Annelie Sandström, Foto Mia Finné

Kvinnohistoria Helsingborg var från början ett projekt som drevs av Helsingborgs stad och studieförbundet Medborgarskolan, där man ville lyfta fram kvinnor som gjort avtryck och placera dem på Helsingborgskartan.

- 2017 bildades en grupp där vi började forska och lyfta fram både kända och okända kvinnor från arkiven, berättar Mia Finné som är en av de drivande personerna i gruppen.
- Vi började sätta ihop olika vandringar där vi till en början presenterade kända kvinnor. Det är ju lättare med dem eftersom det ofta redan finns en del skrivet.

En engagerad grupp kvinnor

När projektet upphörde övergick arbetet till att bli en studiecirkel hos ABF. Studiecirkeln Kvinnohistoria Helsingborg är i högsta grad aktiv fortfarande och är en engagerad grupp kvinnor som varierar i antal hela tiden. Oftast består den av mellan fem och femton personer. Gruppen träffas varannan vecka för planering och för att gå igenom om någon hittat en intressant kvinna att uppmärksamma. Gruppen är öppen för alla intresserade att gå med i.

- Det är ett helt ideellt arbete där vi använder oss av olika databaser, arkiv och bibliotek, säger Mia Finné. Vi annonserar också och får på så sätt in tips från allmänheten om intressanta kvinnor att sätta fokus på.

Kvinnohistoriska vandringar

De populära kvinnohistoriska vandringarna startade redan 2017, bland annat Sankta Mariavandringen som också arrangerades för HSBF i september i år.

- Intresset är stort, säger Mia Finne. Det brukar vara hundratals personer som vill gå vandringarna men jag brukar begränsa antalet till cirka 10 personer per grupp. Så det finns hela tiden anledning att upprepa vandringarna. Vårt arbete blir aldrig inaktuellt.
- Vår senaste vandring är ”Arbeterskorna på Söder” där vi går runt på Söder och berättar om de kvinnor som jobbat där i de olika kvarteren.

Kyrkogårdar en inspirationskälla

Kvinnohistoria Helsingborg håller även föreläsningar om intressanta kvinnor, både fysiskt i någon föreläsningssal och online på nätet. Mia berättar om en föreläsning nyligen om en ”helt vanlig” kvinna som hölls av miljöjournalisten Charlotte Permell. Hon berättade om sin mormor, Gunhild Falkengren, som levde under hela tre decennier – från slutet av 1800-talet in på 2000-talet och som begravdes på Pålsjö kyrkogård.

- Vi går ofta på kyrkogårdar och söker efter intressanta kvinnor, berättar Mia. Det var så vi upptäckte Gunhild Falkengrens gravsten och såg att hon hade blivit väldigt gammal. När vi började nysta i detta fick vi till slut kontakt med hennes barnbarn, Charlotte Permell, som arbetar på SVT bl.a. med programmet Mitt i naturen.
- Hon blev väldigt rörd och glad för hon hade en mycket nära kontakt med sin mormor. Vi

bjöd ner henne till Helsingborg och hon höll ett föredrag om mormodern på biblioteket och sedan också en föreläsning online på vår sida på Facebook.

Stora hål i historien

Mia Finné berättar om flera andra arrangemang som har rönt stort intresse bland både män och kvinnor. Ett exempel är en föreläsning med Pelle Johansson från Kulturmagasinet om kvinnorna på ”Galoschan”, det vill säga Tretorn.

Mia Finné har alltid haft ett stort historieintresse och har studerat historia och teologi i Lund.

- Det har alltid funnits ett stort hål i historien nämligen att vi bara fått lära oss om alla män, trots att det funnits en massa betydelsefulla kvinnor som stått i bakgrunden. Även om kvinnorna också gjort viktiga saker har de omnämnts väldigt lite eller inte alls.
- När jag själv fick en dotter tänkte jag: Ska hon också bara få läsa historien om män? Nej, så får det inte bli, säger Mia.
- Det är viktigt för kvinnors och flickors självkänsla att ha förebilder så därför var det extra intressant att jag bodde i Helsingborg där det fanns engagemang och intresse för detta. För mig var det ett hedersuppdrag att få vara med i projektet Kvinnohistoria Helsingborg. Och det absolut viktigaste för mig är att uppmärksamma ”vanliga kvinnor”.

Nya kyrkogårdsvanringar

Mia berättar att gruppen nu planerar en ny kyrkogårdsvandring på Söder där det finns många intressanta människoöden som döljer sig bakom gravstenarna.

- Vi kanske hittar ett intressant efternamn eller yrke och när vi sen forskar i arkiven om de kvinnorna kan vi kanske sätta ihop en vandring där vi berättar om vad vi funnit. Detta har vi gjort på Pålsjö kyrkogård där vi går från grav till grav och berättar om kvinnorna som vilar där och deras historia.

Kvinnöden som berört extra mycket

- Kvinnorna på Sankta Maria är de som berört mig allra mest, säger Mia. Ofta spärrades de in där bara för att de var ensamma eller gamla och inte hade någon som kunde ta hand om dem. Eller bara för att de var lite annorlunda.
- Många bältades fast i sängarna och utsattes för olika smärtsamma behandlingar för åkommor som t.ex. en lätt depression efter en förälders bortgång. Det är så sorgligt att det inte fanns någon annan utväg än Sankta Maria om man tappade fotfästet i tillvaron.

Kvinnohistoria Helsingborg finns på Facebook och uppdaterar där kontinuerligt med information om vandringar och föreläsningar.

ARKIVENS DAG 12 NOVEMBER

Av Marita Lindau

På Arkivens dag var föreningen på Stadsbiblioteket. Föreningens erfarna släktforskare hjälpte de som ville komma i gång med sin släktforskning. Men det fanns även möjlighet att få hjälp med domböcker, mantalslängder, bouppteckningar, emigrantforskning, Disgen samt att tolka texter. De som vill komma i gång eller få hjälp med sin DNA-släktforskning fick stöd av föreningens erfarna DNA-expert, Linda Kvist och Åsa Hertzman. De besökare som ville DNA-testa sig erbjöds ett DNA-kit från FamilyTree.

Arkivens dag har sedan 1998 arrangerats i Sverige

som ett nationellt arrangemang för att väcka intresse för mångfalden i arkiven och arkivens verksamhet. Om årets arrangemang på Stadsbiblioteket har väckt intresse för arkiven vet vi inte men det vi vet är att dagen var välbesökt av både nya samt erfarna släktforskare.

HSBF
HELINGSBORGSLÄKTFORSKARE-
OCH BYGDEFÖRENING

Program våren 2023

Jourhavande släktforskare

Stadsarkivets Forskarsal
Tisdagar 17/1 - 11/4, kl. 9.00 - 12.00

Föreningslokalen och Biblioteket

Stadsarkivet, Västra Sandgatan 7
Föreningens bibliotek håller öppet 30 minuter
före varje föredrag

Tisdag 7 februari, kl. 18.30 - Föredrag "Spritan - en stark historia"

Stadsarkivet, Västra Sandgatan 7. Journalisten och lokalhistorikern Tomas Nilsson har grävt djupt i arkiven för att hitta information om spritförädlingsfabriken i Ödåkra - Spritan i folkmun. Förutom processerna, dryckerna och arbetarna växte det fram en spännande berättelse om hur fabriken kom att forma hela den svenska alkoholmodellen. Tomas berättar den rafflande historien om karteller, spritmonopol, brännvin, alkoholpolitik och entreprenörer. Anmälan och betalning senast 31 januari. Se nedan.

Tisdag 7 mars, kl. 14.00 - 17.00 - Forskarcafé

Föreningen bjuder in till Forskarcafé. Välkomna till Stadsarkivet för en trevlig eftermiddag med "släktforskar snack". Föreningen bjuder på fika och bulle. Alla är välkomna!

Tisdag 28 mars, kl. 18.30 - Årsmöte och föredrag "Sjöfarten i Helsingborg"

Stadsarkivet, Västra Sandgatan 7. Efter Årsmötesförhandlingarna får vi ta del av historikern Ulf Axel Nilssons kunnighet när han berättar om Helsingborgs Varfs betydelse för sjöfarten i staden under 1800- och 1900-talen. Anmälan och betalning senast 21 mars. Se nedan.

Tisdag 25 april, kl. 18.30 - Föredrag "Skinner solen alltid hos mormor"

Stadsarkivet, Västra Sandgatan 7. Författaren Majvi Holm har skrivit en släktmemoar om sitt liv som började i ett barnrikehus i södra Helsingborg, i ett boende subventionerat av staten. En berättelse och tankar som blev till en bok. Hon kommer och berättar om sitt liv. Anmälan och betalning senast 18 april. Se nedan.

Anmälan

Anmälan till: anmalanhsbf@gmail.com eller 0705 56 04 03. Anmälan är bindande. Pris 100:- för medlemmar och 120:- för icke medlemmar inkl. kaffe och bulle. Swisha betalningen till 123 331 91 00 eller vårt bankgiro 5462-1925. Kontanter undanbedes. Först till kvarn gäller! OBS! begränsat antal platser.

HSBF
HELSEINGBORGSLÄKTFORSKARE-
OCH BYGDEFÖRENING

Vårens kurser

Styrelsen planerar för nedanstående kurser under våren. Antalet platser är begränsat och fylls på snabbt så vänta inte för länge med din anmälan. Våra kurser förutsätter medlemskap i Helsingborgs Släktforskar- och Bygdeförening.

Nybörjarkurser i släktforskning

Kursens mål är att deltagarna skall få grundläggande kunskaper i släktforskning. Vi visar hur man söker i kyrkböckerna: födelse-, vigsel- och dödböcker, husförhørs- och flyttningslängder. Sökning i olika databaser. Arkiv Digital och Riksarkivet.

Måndagar: Kvällskurs 23/1, 30/1, 6/2, och 13/2 kl. 18.00 - 20.30

Kursledare: Inga-Lill Nilsson

Anmälan: Senast 10 januari till Inga-Lill Nilsson,
inga-lill.nilsson.hbg@hotmail.se, 0725 21 44 80

Tisdagar: 31/1, 7/2, 14/2 och 21/2, kl. 09.30 - 12.00

Kursledare: Inger Kylefors

Anmälan: Senast 10 januari till Inger Kylefors, kylefors@telia.com, 0705 27 93 45

Kurslokal: Föreningslokalen på Stadsarkivet

Pris: Kursavgift 500:-, kursbok "Kom igång med din släktforskning" av Eva Johansson 195:- och ArkivDigital-abonnemang, 13 veckor 395:- = totalt 1.090:-

Temakurs Historiska kartor/Fastighetsforskning

Vi tittar på historiska kartor och skifteshandlingar på Lantmäteriet. Lantmäteriet har en stor kartskatt med mer än en miljon kartor från hela Sverige. På Internet finns det tillgång från åren 1628 till 1927. På Riksarkivet finns en databas med 17.000 kartor på Sveriges äldsta storskaliga kartor. Vi går också igenom vad som finns digitalt om Lagfarter.

Tider: Onsdagarna 22/3 och 29/3, kl. 09.30 - 12.00

Kursledare: Anita Larsson

Anmälan: Senast 6 mars till Anita Larsson, ingress@telia.com, 0702 93 59 64

Kurslokal: Föreningslokalen på Stadsarkivet

Pris: 200:-

Studiecirkel släktforskning i Danmark

Danmark har inte motsvarigheten till våra husförhörslängder och därför kan det vara knepigare att forska efter anor och släktingar där. I denna studiecirkel hjälps vi åt och tittar på vad det finns för material på arkiven i Danmark, vad som finns tillgängligt digitalt och andra hjälpmedel. God datorvana fordras.

Tider: Torsdagarna 2/3, 9/3, 16/3, 23/3 och 30/3 kl. 09.00 – 12.00

Cirkelledare: Ann-Marie Westerberg

Anmälan: Senast 20 februari till Ann-Marie Westerberg,
a.westerberg@telia.com, 0702 14 26 90

Kurslokal: Föreningslokalen på Stadsarkivet

Pris: Gratis

Vårens kurser, forts

”DIS gör din släktforskning enklare”

Informationsmöte för att presentera släktforskningsverktyget ”Disgen”. Informationen vänder sig till dig som börjat släktforska men ännu inte skaffat datorstöd för att underlätta arbetet med att hålla ordning på alla uppgifter samt kunna presentera ditt resultat på ett överskådligt sätt.

- Hur underlättar det släktforskningen?
- Hur använder jag det?
- Vilken support kan jag få?
- Hur ser inmatning och resultat ut?
- Vad kostar det?

Tid: Tisdag 28/2 kl. 09.30 - 11.00
Föreläsare: Sven Kylefors, Disgenfadder
Anmälan: Information och föränmälan till sven.kylefors@telia.com, 0703 29 73 45
Kurslokal: Föreningslokalen på Stadsarkivet
Pris: Gratis

Disgen-hjälp på plats

Har du problem med Disgen? Vill du ha hjälp att installera, kontrollera databasen, säkerhetskopiera eller annan handledning? Ta med egen dator eller säkerhetskopiera av databasen. Sonja Månsson och Sven Kylefors finns på plats och hjälper dig.

Tider: Måndag 16/1 kl. 09.30 - 12.00
Torsdag 13/4 kl. 09.30 - 12.00
Kursledare: Sonja Månsson och Sven Kylefors
Anmälan: Information och föränmälan till Sonja Månsson, sonja.mansson@gmail.com, 0705 56 04 03
Kurslokal: Föreningslokalen på Stadsarkivet
Pris: Gratis

Tema ”Bilder i Disgen” Introduktion

Enkel bildhantering för att anpassa porträtt och andra bilder till Disgen. Lägga in bild, porträtt och dokument. Tips för DgPic-mappen. Du kan ta med egen dator för hjälp på plats.

Tid: Onsdag 15/2 kl. 09.30 - ca 11.30
Föreläsare: Sven Kylefors, Disgenfadder
Anmälan: Information och föränmälan till sven.kylefors@telia.com, 070 3297345
Kurslokal: Föreningslokalen på Stadsarkivet
Pris: Gratis

Vårens kurser, forts

Dnasläktforskning för nybörjare

Intresset för att använda sig av dnatest i sin släktforskning är fortsatt stort. Att ta själva testet är inte svårt, det kluriga brukar vara när man har fått sitt resultat och ska förstå vad allt betyder.

I den här kursen reder vi ut begrepp som centiMorgan, longest block, segment, chromosome browser och så vidare. Vi tittar på våra matchlistor och några av de verktyg som vi kan använda oss av. Vi pratar mål och strategier och i vilken ände man kan börja när man sitter där med tusentals personer i sin lista som man på något sätt är släkt med.

Kursen riktar sig till dig som tagit ett dnatest hos MyHeritage, Ancestry, 23andme eller FamilyFindertest hos FamilyTree DNA. Du behöver ha datorvana och du måste vara medlem i Helsingborgs Släktforskare-och Bygdeförening.

Vi kommer att ha tre fysiska träffar och två digitala träffar.

Kursdatum och tider:

17 januari klockan 18:00 - 21:00

31 januari (digitalt) klockan 18:00 - 19:00

14 februari klockan 18:00 - 21:00

28 februari (digitalt) klockan 18:00 - 19:00

14 mars klockan 18:00 - 21:00

Kursledare: Åsa Hertzman och Linda Kvist

Kursavgift: 300 kr

Anmälan till: kontakt@testadna.nu

Ange gärna hos vilka bolag du dnatestat dig.

HSBF
HELSINGBORGS SLÄKTFORSKARE-
OCH BYGDEFÖRENING

Antalet platser är begränsade, först till kvarn gäller.

Kom igång med Dna Painter

Dnapainter.com är en populär sida med många användbara verktyg för dnasläktforskare, bland annat ett där man kan kartlägga och dokumentera dnasegment - chromosome mapping.

I den här kursen går vi igenom hur du kommer igång med att "måla kromosomer". Vi tittar på fördelarna med att veta att vissa segment kommer från en viss ana och hur du kan använda den kunskapen för att komma fram till hur du skulle kunna vara släkt med en dnaträff där du inte hittat kopplingen.

Kursen riktar sig till dig som tagit dnatest hos MyHeritage, 23andme eller FamilyFindertest hos FamilyTree DNA och som har hållit på ett tag med dnasläktforskning. Du behöver ha datorvana och du måste vara medlem i Helsingborgs Släktforskare-och Bygdeförening.

Vi kommer att ha tre fysiska träffar och två digitala träffar.

Kursdatum och tider:

29 mars klockan 18:00 - 21:00

12 april (digitalt) klockan 18:00 - 19:00

26 april klockan 18:00 - 21:00

10 maj (digitalt) klockan 18:00 - 19:00

24 maj klockan 18:00 - 21:00

Kursledare: Åsa Hertzman och Linda Kvist

Kursavgift: 300 kr

Anmälan till: kontakt@testadna.nu

Ange gärna hos vilka bolag du dnatestat dig.

HSBF
HELSINGBORGS SLÄKTFORSKARE-
OCH BYGDEFÖRENING

Antalet platser är begränsade, först till kvarn gäller.